

4.1 2-συνεκτικά γραφήματα (συνέχεια)

Πρόταση 4.1 Δύο μπλοκ ενός γραφήματος G μοιράζονται το πολύ μία κορυφή.

Απόδειξη: Θεωρήστε μπλοκ B_1, B_2 τ. ώ. $|V(B_1) \cap V(B_2)| \geq 2$. Θα δείξουμε ότι το γράφημα $B_1 \cup B_2$ είναι συνεκτικό, χωρίς αριθρικό σημείο, άρα τα B_1, B_2 δεν είναι μεγιστικά.

Σβήνοντας μια κορυφή $x \in V(B_1) \cup V(B_2)$, το $B_i \setminus \{x\}$ είναι συνεκτικό, $i = 1, 2$. Άρα υπάρχει μονοπάτι εντός του $B_i \setminus \{x\}$ προς την κορυφή $y \in V(B_1) \cap V(B_2) \setminus \{x\}$. Άρα μέσω του y υπάρχει μονοπάτι από κάθε $v_1 \in V(B_1) \setminus \{x\}$ προς κάθε $v_2 \in V(B_2) \setminus \{x\}$. Το $B_1 \cup B_2$ δεν χάνει τη συνεκτικότητα με τη διαγραφή μιας κορυφής, άρα τα B_1, B_2 δεν είναι μεγιστικά με αυτή την ιδιότητα, άτοπο. ■

Ομοίως αποδεικνύεται και η επόμενη πρόταση.

Πρόταση 4.2 Δίνονται μπλοκ B_1, B_2 του γραφήματος G . Αν $v \in V(B_1) \cap V(B_2)$, τότε το v είναι αριθρικό σημείο του G .

Παρατήρηση 4.1 Τα μπλοκ ενός γραφήματος διαμερίζουν το σύνολο των ακμών.

Ορισμός 4.1 Το γράφημα των μπλοκ (block graph) ενός γραφήματος G είναι ένα διμερές γράφημα $H = (A \cup B, E)$ όπου A είναι το σύνολο των αριθρικών σημείων του G και B το σύνολο των μπλοκ. Η ακμή $\{v, b\}$, $v \in A$, $b \in B$, περιλαμβάνεται στο E αν $v \in V(b)$.

Η απόδειξη της παρακάτω πρότασης είναι επίσης παρόμοια με την απόδειξη της Πρότασης 4.1.

Πρόταση 4.3 Το γράφημα των μπλοκ ενός συνεκτικού γραφήματος G είναι δέντρο.

Ορισμός 4.2 Σε ένα γράφημα G , δύο μονοπάτια P_1, P_2 καλούνται διακεκριμένα (disjoint) αν δεν έχουν καμία κοινή κορυφή. Τα P_1, P_2 καλούνται εσωτερικά διακεκριμένα (internally disjoint) αν δεν έχουν καμία κοινή εσωτερική κορυφή.

Το παρακάτω θεώρημα αποτελεί μια πρόγερση του Θεωρήματος του Menger. Η απόσταση δύο κορυφών u, v ορίζεται ως το μήκος του συντομότερου μονοπατιού ανάμεσα στα u και v και συμβολίζεται με $d(u, v)$.

Θεώρημα 4.1 (Whitney, 1932) Γράφημα G , $|G| \geq 3$, είναι 2-συνεκτικό αν για κάθε $u, v \in V(G)$, $u \neq v$, υπάρχουν τουλάχιστον δύο εσωτερικά διακεκριμένα $u-v$ μονοπάτια.

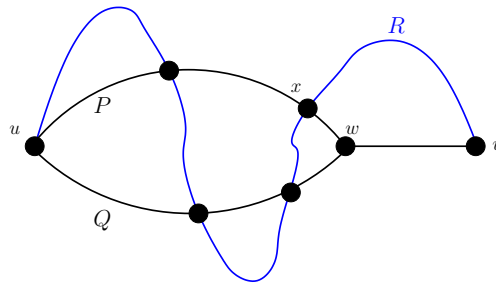
Απόδειξη: Για την κατεύθυνση $\Leftarrow$, παρατηρούμε ότι διαγράφοντας μια κορυφή δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τα u και v .

Αποδεικνύουμε τώρα την κατεύθυνση $\Rightarrow$. Έστω G 2-συνεκτικό. Δοσμένων $u, v \in V(G)$, $u \neq v$, θα δείξουμε την ύπαρξη των δύο μονοπατιών με επαγωγή στο $d(u, v)$.

Βάση: $d(u, v) = 1$. Επειδή $\kappa'(G) \geq \kappa(G) = 2$, αν διαγράψουμε την ακμή $\{u, v\}$ το εναπομείναν γράφημα παραμένει συνεκτικό. Άρα υπάρχει $u-v$ μονοπάτι στο G που είναι εσωτερικά διακεκριμένο από την ακμή $\{u, v\}$.

Επαγωγικό Βήμα: $d(u, v) = k > 1$ και υποθέτουμε ότι ισχύει για $x, y \in V(G)$, με $1 \leq d(x, y) < k$. Έστω w η κορυφή πριν από το v σε ένα συντομότερο $u-v$ μονοπάτι. Επειδή $d(u, w) = k - 1$, από την Επαγωγική Υπόθεση υπάρχουν δύο εσωτερικά διακεκριμένα $u-w$ μονοπάτια P και Q . Το γράφημα $G - w$ είναι συνεκτικό άρα περιέχει ένα $u-v$ μονοπάτι R . Αν $R \cap P = \emptyset$ ή $R \cap Q = \emptyset$, τελειώσαμε.

Το R , εκτός από το u , μπορεί να περιέχει μόνο εσωτερικές κορυφές των P, Q . (Παρατηρήστε ότι το w δεν μπορεί να ανήκει στο R .) Ορίζουμε ως x την τελευταία κορυφή του R πριν το v που ανήκει στο $P \cup Q$. Χβτγ υποθέτουμε ότι $x \in P$. (Βλ. Σχήμα 4.1.) Συνδυάζοντας το $u-x$ υπομονοπάτι του P με το $x-v$ υπομονοπάτι του R παίρνουμε $u-v$ μονοπάτι που είναι εσωτερικά διακεκριμένο από το μονοπάτι που ορίζει η ένωση του Q με την ακμή $\{w, v\}$. ■

Σχήμα 4.1: Επαγωγικό Βήμα της απόδειξης του Θεωρήματος 4.1.

Πόρισμα 4.1 Γράφημα G , $|G| \geq 3$, είναι 2-συνεκτικό αν κάθε δύο κορυφές του βρίσκονται πάνω στον ίδιο κύκλο.

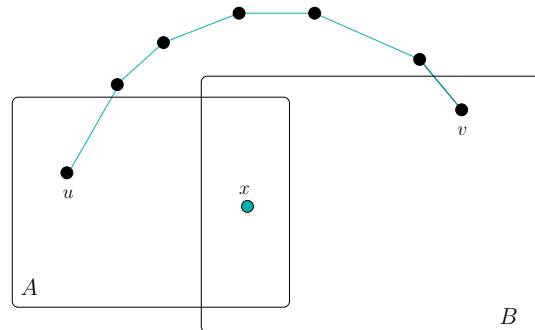
4.2 Το Θεώρημα του Menger

Ο ορισμός της συνεκτικότητας μας λέει ότι ένα γράφημα έχει υψηλή συνεκτικότητα αν δεν είναι ευάλωτο στις διαγραφές κορυφών. Το Θεώρημα του Menger, ή για την ακρίβεια τα πορίσματα του, δίνουν ένα «δύϊκο» χαρακτηρισμό της συνεκτικότητας μέσω της ύπαρξης πολλών διακεκριμένων μονοπατιών.

Ορισμός 4.3 Δίνεται γράφημα $G = (V, E)$ και έστω $A, B \subseteq V$. Καλούμε $A-B$ μονοπάτι ένα $u-v$ μονοπάτι P όπου $u \in A$, $v \in B$ και όλες οι εσωτερικές κορυφές του P δεν ανήκουν στο $A \cup B$. Οποιοδήποτε $x \in A \cap B$ αποτελεί ένα τετριμμένο $A-B$ μονοπάτι.

Βλ. Σχήμα 4.2 για μια απεικόνιση $A-B$ μονοπατιού.

Ορισμός 4.4 Δίνεται γράφημα $G = (V, E)$ και έστω $A, B \subseteq V$. Ένα σύνολο $X \subseteq V$ ($X \subseteq E$) τ. ώ. κάθε A - B μονοπάτι στο G περιέχει κορυφή (ακμή) από το X λέγεται A - B διαχωριστής (ακμοδιαχωριστής).

Σχήμα 4.2: Δύο A - B μονοπάτια.

Παρατήρηση 4.2 Αν X είναι A - B διαχωριστής, τότε $A \cap B \subseteq X$.

Παρατήρηση 4.3 Αν X είναι A - B διαχωριστής, το X δεν είναι απαραίτητα διαχωριστής του γραφήματος. Το A ή το B είναι A - B διαχωριστές.

Άσκηση 4.1 Αν X είναι A - B διαχωριστής, στο $G \setminus X$ δεν υπάρχει κανένα u - v μονοπάτι όπου $u \in A$ και $v \in B$.

Θεώρημα 4.2 (Menger, 1927) Δίνεται γράφημα $G = (V, E)$ και έστω $A, B \subseteq V$. Ο μέγιστος αριθμός διακεκριμένων A - B μονοπατιών είναι ίσος με το ελάχιστο μέγεθος ενός A - B διαχωριστή.

Απόδειξη: Αν X είναι A - B διαχωριστής, κάθε A - B μονοπάτι πρέπει να περιέχει τουλάχιστον μία κορυφή από το X . Άρα ο μέγιστος αριθμος διακεκριμένων μονοπατιών είναι μικρότερος ή ίσος από το μέγεθος ενός οποιουδήποτε διαχωριστή X . Αρκεί λοιπόν να δείξουμε ότι δεδομένου ενός A - B διαχωριστή X ελάχιστου μεγέθους, υπάρχουν $|X|$ διακεκριμένα A - B μονοπάτια. Η απόδειξη θα γίνει με επαγωγή στο $|E|$. Όπου αναφερόμαστε παρακάτω σε διαχωριστή, εννοείται A - B διαχωριστής.

Βάση: $|E| = 0$. Υπάρχουν ακριβώς $|A \cap B|$ διακεκριμένα A - B μονοπάτια (όλα τετριμμένα), και το $A \cap B$ είναι διαχωριστής, άρα η πρόταση ισχύει.

Επαγωγικό Βήμα: $|E| \geq 1$. Διαλέγουμε ακμή $e = \{x, y\}$ και ορίζουμε $G' = G - e$. Έστω S ένας ελάχιστος A - B διαχωριστής στο G' , με $|S| = k$. Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις.

Περίπτωση 1: ένα από τα $S \cup \{x\}$, $S \cup \{y\}$ δεν είναι ελάχιστος διαχωριστής στο G . Χβτγ, υποθέτουμε ότι το $S \cup \{x\}$ δεν είναι ελάχιστος διαχωριστής. Το $S \cup \{x\}$ είναι A - B διαχωριστής στο G , αφού τα μόνα A - B μονοπάτια στο G που δεν υπάρχουν και στο G' είναι αυτά που περνάνε από την ακμή e , άρα και από την κορυφή x . Επομένως, το ελάχιστο μέγεθος διαχωριστή στο G είναι μικρότερο από $|S \cup \{x\}| \leq k + 1$, άρα είναι το πολύ k . Είναι επίσης τουλάχιστον $k = |S|$, αφού ένας διαχωριστής στο G είναι και διαχωριστής στο G' . Άρα αρκεί να βρούμε k το πλήθος διακεκριμένα A - B μονοπάτια στο G . Από την Επαγωγική Υπόθεση, υπάρχουν τόσα μονοπάτια στο G' .

Περίπτωση 2: το $S \cup \{x\}$ και το $S \cup \{y\}$ είναι ελάχιστοι διαχωριστές στο G . Σε αυτή την περίπτωση είτε και οι δύο κορυφές x και y ανήκουν στο S είτε καμία τους δεν ανήκει (ειδάλλως θα είχαμε δύο ελάχιστους διαχωριστές με διαφορετικά μεγέθη). Διακρίνουμε δύο υποπεριπτώσεις.

Περίπτωση 2α: $x, y \in S$. Άρα το S είναι ελάχιστος διαχωριστής μεγέθους k στο G . Τα k διακεκριμένα A - B μονοπάτια που από την Επαγωγική Υπόθεση υπάρχουν στο G' είναι και μονοπάτια του G .

Για την ολοκλήρωση της απόδειξης απομένει να ασχοληθούμε μόνο με την ακόλουθη υποπερίπτωση.

Περίπτωση 2β: $x, y \notin S$. Ορίζουμε G_A (αντ. G_B) το γράφημα που ενάγεται από το $S \cup \{x\}$ (αντ. $S \cup \{y\}$) και τις συνιστώσες του $G - (S \cup \{x\})$ (αντ. $G - (S \cup \{y\})$) που τέμνουν το A (B).

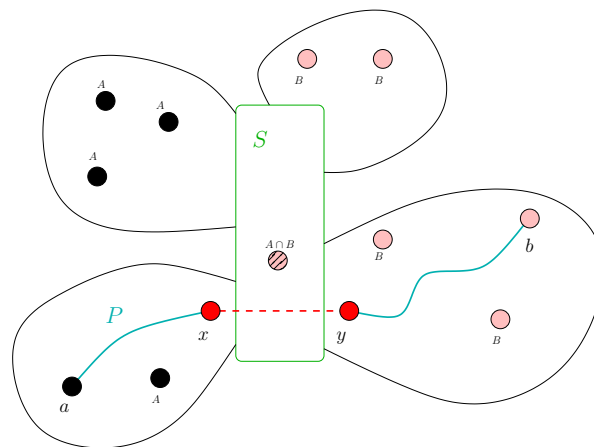
Ισχυρισμός 4.1 Χωρίς βλάβη της γενικότητας, $y \notin V(G_A)$ και $x \notin V(G_B)$.

Από τον Ισχυρισμό 4.1 προκύπτει ότι (i) οι μόνες κοινές κορυφές των G_A και G_B είναι οι κορυφές του S και (ii) $e \notin E(G_A)$ και $e \notin E(G_B)$. Άρα $|E(G_A)| < |E|$ και $|E(G_B)| < |E|$.

Ισχυρισμός 4.2 Κάθε A - $(S \cup \{x\})$ (αντ. $(S \cup \{y\})$ - B) διαχωριστής στο G_A (αντ. G_B) είναι και A - B διαχωριστής στο G .

Προς απόδειξη του Ισχυρισμού 4.2, οποιοδήποτε A - B μονοπάτι Q στο G διέρχεται από κορυφές του $S \cup \{x\}$. Ορίζεται πρόθεμα Q' του Q που καταλήγει σε κορυφή του $S \cup \{x\}$ και είτε είναι τετριμμένο είτε δεν έχει καμία εσωτερική κορυφή στο $S \cup \{x\}$. Το Q' ανήκει εξ ολοκλήρου στο G_A . Ομοίως αποδεικνύεται ο Ισχυρισμός 4.2 και για το G_B . Συνεπώς ο ελάχιστος A - $(S \cup \{x\})$ (αντ. $(S \cup \{y\})$ - B) διαχωριστής στο G_A (αντ. G_B) έχει μέγεθος τουλάχιστον $k + 1$.

Εφαρμόζοντας την Επαγωγική Υπόθεση στα G_A και G_B παίρνουμε αντίστοιχα $k + 1$ A - $(S \cup \{x\})$ και $k + 1$ $(S \cup \{y\})$ - B διακεκριμένα μονοπάτια. Τα $2k + 2$ αυτά μονοπάτια τέμνονται μόνο στο S . Ενώνουμε ανά δύο τα μονοπάτια που έχουν κοινό άκρο στο S και για το A - $\{x\}$ μονοπάτι και το $\{y\}$ - B μονοπάτι τα συνδέουμε βάζοντας ανάμεσα τους την ακμή e . Πήραμε $k + 1$ διακεκριμένα A - B μονοπάτια στο G .

Σχήμα 4.3: Μονοπάτι P στην απόδειξη του Ισχυρισμού 4.1. Στην Περίπτωση 2β, όλες οι κορυφές της τομής $A \cap B$ ανήκουν στο S .

Απομένει να αποδείξουμε τον Ισχυρισμό 4.1. Το γράφημα $G - S$ περιέχει ένα $A-B$ μονοπάτι P που ξεκινάει από το $a \in A$ και καταλήγει στο $b \in B$. Ο λόγος είναι ότι το $S \cup \{x\}$ είναι ελάχιστος διαχωριστής και $x \notin S$. Αφού το S είναι διαχωριστής στο G' , το P πρέπει να περιέχει την ακμή e . Χβτγ, πάνω στο μονοπάτι το x είναι πλησιέστερα στο a από ότι το y (βλ. ενδεικτικά Σχήμα 4.3, όμως σε καμία περίπτωση το σχήμα δεν υποκαθιστά το κείμενο της απόδειξης!). Το $y \rightsquigarrow b$ υπομονοπάτι του P δεν περιέχει εξ ορισμού το x και επίσης δεν τέμνει το S γιατί το P επιβιώνει της διαγραφής του S . Άρα το υπομονοπάτι δεν τέμνει το $S \cup \{x\}$. Αφού το $S \cup \{x\}$ είναι $A-B$ διαχωριστής, όλα τα $A-\{y\}$ μονοπάτια πρέπει να τέμνουν το $S \cup \{x\}$. Αφού $y \notin S$ και δεν υπάρχουν $A-\{y\}$ μονοπάτια στο $G - (S \cup \{x\})$, συμπεραίνουμε ότι $y \notin V(G_A)$, συνεπώς $e \notin E(G_A)$. Συμμετρικά αποδεικνύεται ότι $x \notin V(G_B)$, συνεπώς $e \notin E(G_B)$. ■

Παρατηρήστε ότι το Θεώρημα 4.2 δεν αναφέρει το $\kappa(G)$. Σύμφωνα με την Παρατήρηση 4.3, ένας $A-B$ διαχωριστής δεν είναι απαραίτητα διαχωριστής του G . Αν το G είναι k -συνεχτικό δεν έπεται ότι κάθε $A-B$ διαχωριστής έχει τουλάχιστον k κορυφές.